

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer kedden és pénteken.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

Szerkesztői s kiadói szállás:
Kenyeres Adolf ügyvédi
íróháza, Nagypiaczon.

NEMLERE.

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

3 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr. (1—10 soros hirdetés ára mindig 40 kr.) — Bélyegdíj minden igtatáskor 30 kr. — Nagyobb hirdetéseknek alku szerint. — Hirdetések fölvetnek a szerkesztőségben és Römer és Kammer nyomdájában.

Nyári Pál

az országgyűlési ellenzéke egyik vezértagja f. hó 21-én reggeli 11 órakor vetett véget becsületes, hazafias, közhasznú életének.

Az országos híri és jeles tehetségekkel sok ismeretet s gazdag tapasztalásokat párosító nagy hazafiról a következő életrajzi adatokat közöljük:

Nyári Pál született 1807-ben Pestmegegye egyik előkelő családjából.

1845-ig mint főjegyző és 1835-ön innen mint másod alispán tett Pestmegegyének nagy szolgálatokat.

1848-ban egyhangulag megválasztott Pestmegegye első alispánjának s később Szemerével szemben mint belügyminiszteri jelölt szerepelt. A forradalom után várfogságot szenvedett. 1861, 1865 s 1869-ben Pestmegegye ráczkevel kerületét képviselte a magyar országgyűlésen.

A társadalmi téren a reform. egyháznak, mint annak kurátora s a nemzeti szüneteknek, mint a nemzeti színháznak több éven át intendánsa, jelentékeny szolgálatot tőn.

Pestmegegye első alispánjának

Beöthy Lajosnak következő levelet hagyott hátra:

„Tisztelt első alispán ur!”

„Borzadva fog ön e hírről értesülni, melynek indokolása a következő sorokban foglaltatik.

Az ide mellékelt lajstromból ki fog derülni az esemény oka. Ha ön 48.000 frtra menő adósságom összegét összehasonlítja azzal a kevés pénzzel, (1 ft. 89 kr. volt zsebében) mely erszényemben találta-

tik, meg fog ön győződni, hogy másképp nem cselekedhettem.

Nem az éjt kétségbe, hogy koldussá lettem, hanem az, hogy annyi becsületes embert, köztök legjobb barátaimat, megkárosítottam, oly embereket, kiknek irántam való bizalma a pietással volt határos.

Azt ne higgye senki, hogy én szándékosan okoztam kárt valakinek. Mult évi december hó elején elhatározám, hogy minden vagyonomat eladom s kielégítvén hitelezőimet, feloldozom barátaimat a kezesség kötelezettsége alól.

Azonban a kinek vevőnek kellett volna lenni, egy bizonyos körülmény folytán, mely talán később ki fog derülni, mely mindkettőnkét érzékenyen sújtott, képtelen lett a vételt végrehajtani.

Nem azért hozom ezt fel, hogy mentegessem magamat. Mások vagyonát, mások nyugalomát kockára tenni borzasztó egy büni.

Én elkövettem e bünt s az nem lehet nekem megbocsátva, se Isten, se ember előtt.

A mit most elkövetendő vagyok, azt nem a büntetéstől való félelemből követem el. Oh mily örömmel lépnék még vérpadra is, ha csak barátaimat megszabadíthatnám . . . De a végzet határozott fölöttem, annak így s nem másképp kellett bekövetkeznie. Nem állhatok többé ellent.

Kérelmem önhöz, alispán ur, oda irányul, hogy miután birtokom kezelése a legnagyobb rendtelenségben van, méltóztassék rögtön gondnokot kinevezni s minden ingó és ingatlan vagyonomat hitelezőim, illetőleg a kezesek minél nagyobb előnyére zár alá vétetni.

E levélhez egy lajstrom volt mellékelve, mely Nyári vagyoni állásának kimutatását tartalmazza, mely szerint Nyári

követelési állapota 59.070 frt. adóssága 47.129 frt.

Ez utóbbinál az első hazai takarékpénztár 22.407, — 400, — 1520 újra 1520 és 1740 frttal, a budai takarékpénztár 2800 frt. követeléssel figurál. Ezen kívül még több már helybeli és idegen pénzüntézet s néhány magán ember van hitelezőikül felemlítve.

Magyar képviselőház.

Pauler vallásügyminiszter a f. hó 22-én tartott ülésben megadta a választ Schwarcz Gyulának a „királyi tetszvényjog gyakorlására“ és Ghyecy Kálmán és Zichy Nándor grófnak „a kath. autonómiai kongressusra vonatkozó interpellatioira. Ghyecy Kálmán viszonzválasza méltó kiegyesíttése volt a szónok minapi interpellációjának s a ház beszéde végén lelkes éljenzésbe tört ki.

Az ülés megnyitakor a ház a karzat közönségével együtt meghatva hallgaták a Nyári Pál halála fölötti gyászkiifejezést, melyet Somssich elnök méltó szavakkal tolmácsolt.

Pauler Tivadar vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. képv. ház! Schwartz Gyula képviselő ur a következő interpellációt intézte hozzám: „Van-e tudomása a miniszternek arról, hogy a családokozhatlanságról szóló pápai közlemények az ország több püspöki megyéjében ki lönek hirdetve.

Ha van tudomása, tett-e, és minő intézkedéseket tett a kormány, megóvása és épségben tartására rint a pápai közleményekbe, mielőtt ezen hazánkban kihirdetnének, előzetesen beletekinthessen és fölütük „placetum“-ot gyakorolhason?

Avagy elévültek tekint-e a miniszter a tetszvényjogot, mint praeventiv rendszabályt, vagy érvényen kívül helyeztetett, mint legalább részleg, — nem törvényben, hanem szokásos jogban gyökerezőt?

Ha igen — ugy elégségesnek tartja-e a miniszter a repressiv rendszabályt, mint biztosítékot, oly bekövetkezhető pápai közlemények ellenében is melyek nem, miként a családokozhatlanságról szóló bulla, hitágazati tanokra vonatkoznak, hanem közvetlenül s nemesak alakilag, hanem anyagilag is a magyar állam közjogával jöhetnek összekötetésbe?

TÁRCZA.

Kirándulás Déváról-Petrozsénybe.

E hó 15-én csak ugy röktönözve vasutra ke rekedtem Szeremlei Lajos tanfelügyelő urral, hogy láthassam színről színre azt a vasutat, melyről az utazók nem győznek elég magasztalólag szólni, hogy láthassom azt a közsénbányát, melynek kebeléből naponta 5 ezer mázsa közsén rohog el Déva előtt magyarhonba, s hogy tanuja legyen azon előértekezeteknek, melynek eredménye egy községi iskola leend ott még ebben az esztendőben.

Déváról a vonat 11³/₄-kor indul, 12-kor Piskibeér, ott bevárja a k. Fehérvárról Aradra siető vonatot s mintegy husz percnyi szünet után befordul a Sztrigyvölgyébe. Az Arad-, Fehérvár-Petrozsényi államásoknak e szerint Piski lett találkozó pontja. Ott hól pár év előtt oláhporok kulur-úrát vetegettek ilyenkor, ma diszes emeletes épületek emelkednek s nem sokára itt is községi iskola álland, mert a telep folyvást gyarapodik. Déva csak most láthatja, hogy mit veszített azzal, hogy a találkozó pontot kezéből kiszalasztotta.

Piski tiz év alatt virágzó város lesz, Déva pedig ha realiskolát nem kap, marad a régi dúsóság romja, hasonló a feje felett romladosó váromhoz. —

De sietünk, mert a gözcsikó folytonosan siet előre. Rus s és Kalán rövid percekig tartó állomások. Kalán szintén gyárvárossá fogja kinöni magát. E telep a brassói társaságé, melyel még ta

lálkozunk. Várhely állomás Hátszegvárostól alig fél-órás távolság. Hátszegvárosa is sokat veszített azzal, hogy nem igyekezett közelebb kapni ez állomást. Az ilyenszinü közöny keményen megbosszulja magát. Alig volt két óra délután, midőn Várhelyt elhagyva, balra konyorodtunk. Nem bírtam fölfogni, hogy hogyan kelljen még 4 óráig utazni Petrozsényig, holott csak 4 állomás innen.

Nem sokára átláthattam.

E vonalnak Krivadia és Bánúza közötti része az ujjabkori vasut építészetnek egyik óriási remeke. Kilencz alagut és számos hid, hatalmas töltéseken átvonuló kigyodzó kanyarulatok, bámulattal tisztellettől töltik el a keblet az olyan mérnök irányában, kinek egy ilyen terv agyában megfogzott s a ki azt ily remekül vége hajította. A vonat a szédelgő magaslatokon, igen természetes, hogy csak lassan vonulhat fel az örökös hófedte Páhringhegy felé.

S épen e lassúsága teszi az utazást teljes biztossá és élvezetessé. Krivadia váromjai még most is hirdetik a régi viharos idöket, melyek közül az utolsó törökháboru 1786/7 oly vészhozó volt Hátszeg kies vidékére. Bániczán túl nem sokára értük a b. Józsiu által oly szépen megörökített Csetate Bólit, melynek barlangja most vízzel van tele, mint mondják a kéjutazók nagy szomorúságára. Petrozsénybe hat órákor érkezik a vonat, a hól a szük ut szép völgyé alakul.

Még volt anynyi időnk, hogy egy magaslatra, hól a leendő községi iskola állni fog, kirándultunk és onnan ez új gyárváros felett szétekintthettünk. Ki nem volna képes fölfogni, hogy hogyan épülhetek egy-egy tized alatt virágzóvárosok Amerika rengetegeiben, az itt a példát színről színre láthatja.

Az indóház és a brassóitelep fekszik csak a tulajdonképi Petrozsényben, a kincstári telep pedig Livazénben, de e kettő maholnap össze nő s a magyarszlynek e kies völgye nem sokára egy hatalmas gyárvárosává fog átalakulni. Házigazdánk a ritka magyar vendég szerető bányanagy Veres József ur volt, ki két év alatt valódi csudát mivelt e vadonban. A kincstári új telepben szabályos utszákba osztva már készen van 72 új köház a bányászok és hivatalnokok számára. Az idén ismét építetek 40 lakházat, templomot és községi iskolát. A téglagyárok és fűrészmalmok hatalmasan működnek e czélra. A munkácsaládok száma ötszáz körül jár, melyek közül mintegy száz tiszta csiki székely család. Itt szeretem én látni a székely embert a közséntől kormosan, de fris egészségben és csinos köházakban tisztességes állapotban, nem pedig Bukarest, Braila és Galacz bünbarlangjaiban, czujkás kocsomáiban. —

Ki a székely népet tiszta szivből szereti, az ide küldje őket és ne oláhországba.

Az itteni románépség még most irtozik a bányászattól, mely iszonya ha sokáig így tart neki onnan pusztulnia kell s legfennebb szénát termel és barnot tenyész a gyárváros számára. Ne csadálkozunk aztán, ha idegenek fogják benépesíteni hazánkat, ha a román és székely a helyet, hogy kalapácsot ragadna kezeibe, félholdas telkén kucorog, nyomorog, vagy elveszni kívándoról ősei földjéről oláhországba.

Ha népünk iparra veti kezeit, miénk a haza, ha nem, ugy fogunk jární mint Amerika őslakói. Bujdosók leszünk azon a földön, melyet őseink vére anynyiszor megszentelt a lefolyt századokban. April

Ha nem, úgy minő intézkedéseket tett vagy fog tenni a végett, hogy addig is, míg az állam és az egyház közti jogviszonyok végleges szabályozása folytán hazánkban a teljes vallás-szabadság és teljes vallás-felekezeti egyenjogúság lehetővé válik, a magyar állam közjoga függetlenségének biztosítékai a római curiával szemben, a lelkiismeret-szabadság és sajtó-szabadság érdekével összeegyeztethessenek? "

T ház! Magam is azt hiszem, hogy azon ország a legszerencsésebb, a melyben a vallásfelekezetek egyházi kérdései legkevésbé fessegettetnek a politikai törvényhozó testületben. De meg fogja engedni a t. ház, hogy mi még nem vagyunk azon helyzetben, hogy magunkat ily szerencsés országok közé sorolhatnók.

Magyarországban még a róm. kath. egyház nem azon szabad associatio, melynek zászlója alatt külföldön a lelkiismeret szabadságát a vallásfelekezet keresi. Magyarországon a római egyház történelmileg kifejlődött apostoli jognál fogva még mindig ugyszólván részese magának az állam souverénitásának a legfőbb hatalomnak. De másrésztől nem hiszem azt sem, hogy ezen fontos kérdés fölvilágosítására várhatnánk addig, míg a most együtt ülő kath. autonómiai congressus munkálatát befejezi. És most azt hiszem, hogy, a tetszvényjog a magyar állam közjoga, s mint ilyen, fölött nem egyoldalulag a vallásfelekezet maga hanem okvetlen az ország politikai törvényhozása kell, hogy határozzon.

Arról, hogy a csallhatatlansági dogmáról szóló pápai közlemények az ország több egyházmegyéjében kihirdetettek volna, hivatalos tudomásom nincs. A székesfehérvári püspök boldogult elődömet fölkérte, hogy a vatikáni zsinat határozatát tartalmazó, és meggye papságához intézett levelét vegye pártfogása alá, annak szétküldését ne akadályozza. A levél kevéssel báró Eötvös József halála előtt érkezett meg; arról értesülvén, kötelességemnek tartattam a püspök figyelmét azon miniszteri körlevélre irányozni, mely minden görög és latin szertartási püspökhöz 1870. aug. 10-én intéztetett és mely szerint ő császári és apostoli kir. Felsege megrendelni méltóztatott, hogy a tetszvényjogföntartása mellett a római zsinat és pápa ő szentségének semmi rendelete vagy határozata ez országon ki nem hirdethetők, és szét nem küldhetők, ha csak azok előbb a kormány utján Ő Felsege elé nem terjesztettek és általa azoknak köz-zététele okmányzerűleg meg nem engedtetik.

Ebből világosan kitünik, hogy a kormány a tetszvényjogföntartás mellett, annak jogát elismeri, annak fogantatavétele iránt intézkedett, mert a királyi tetszvényjogban azon módot látja, mely szerint apostoli királyaink az államjogokat védelmezték, melyel azoknak védelmére éltek; azou módot, melynek érvényét legjelesebb publicistáink

mindenkor elismerték és a mely alkalmasnak bizonyult arra, hogy az állammak érdekeit óvja meg a nélkül, hogy az egyháznak, vagy egyeseknek lelkiismereti szabadságát érintette volna. Teljes joggal mondhatá hazánk egyik legjelesebb publicistája, gr. Czirák Antal: exercitium juris hujus apud nos continuum sustentasse potius libertatem religionis catholica quam velicasse unquam, " mert a tetszvény-jognak hatálya, hogy elődömnök szavaival éljék, csak oly rendeletekre vonatkozik, melyek a fejedelmi jogokkal, az országnak törvényeivel, vagy annak belnyugalmával ellentétben állanak. Gyakorlásának célja pedig az ily nemü intézkedések vagy azok egyes ily természetü záradékainak kötelező erejü kihirdetését, illetőleg foganatosítását és végrehajtását ezen országban megakadályozni. Így, hogy felvilágosító példával éljek:

Mária Theresia 1773-ban a jezsuita rendet eltörölő pápai intézkedéseket királyi tetszvényével el-látta, azok kihirdetését, végrehajtását megengedte; de ezen intézkedések azon részét, melyek a jezsuiták vagyonára vonatkoztak, minthogy a korona jogaival ellentétben állottak, helyben nem hagyta, egyenesen kijelentvén, hogy ezen jószágokat a római szentszék számára és nevében lefoglalni nem szabad, és ily módon a korona jogait megóvta; és annak jogaival ellenkező intézkedést ama részében, melyben ellenkezett, végrehajtásában sikeresen gátolta és megakadályozta; minélfogva én a tetszvényjogot mind a lelkiismereti, mind pedig a polgári szabadsággal egyáltalában összeegyeztethetőnek, és az államjogok fentartására és biztosítására egyelően elegendőnek vélem.

A kormány kötelességének tartotta és tartja annak csorbítatlan fentartását, és reményli, hogy azon törekvéseiben, hogy a haza legszentebb érdekeit, a polgári szabadságot úgy, mint a magyar közjog függetlenségét egész épségében fentartsa, minden rendü hazafiak kész támogatására számíthat.

G h y e z y K á l m á n: Azokat, a miket interpellatiom alkalmával a legközelebb tartott egyházi congressus határozatainak részleteire és érdemére nézve mondtam, csak azért emlittem fel, hogy általuk indokoljam a kérdést, a melyet a ministeriumhoz intéztem; hogy kiemeljem a fontosságot, a melylyel a tárgy maga bír. Elismerem azonban, hogy ezen kérdéseknek érdemleges vitatása ez időre, ez alkalomra nem tartozik.

Hasonló czélből emlittem fel azokat is, a miket a legközelebb tartott katolikus congressus alakulásának módjára nézve mondtam; s részben az igen t. miniszter ur érveléseinek ellenében továbbá is fentartom azon már kijelentett nézetemet, hogy a legközelebb tartott katolikus egyházi congressus, miután nem azon módon alakult, a melyet hasonló

esetre nézve az 1791. esztendei 26. az 1848. esztendei 29. és az 1868/9 évi 9-ik t. cz. megszábtak, törvényeinkkel meg nem egyező módon alakult.

Továbbá is fenntartom a zon nézetemet, hogy ezen egyházi congressus határozatai még azon esetre is, azon nem várt esetre is, ha Ő Felsege megerősítését megayernék, az országgyűlés jóváhagyása nélkül, az ország katolikus hűveire nézve semmi esetre kötelezők nem lehetnek.

Elismerem azonban, hogy az ezen kérdés felletti diesussió a mai napon meddő vitatkozás lenne, és azért több észrevételeimet, melyeket az eddig felemlített kérdésekre nézve felhozhatnék, ezuttal hallgatással mellözöm, és a minister ur válasza folytán csak azon egyet emlitem meg, hogy igen, én is beismerem, miszerint a katolikus hitfelekezetnek is tökéletesen joga van szervezni egyházi önkormányzatát az ország törvényeinek korlátai közt, és azon módon, a mint miniszter ur válaszában felemlíté.

A kérdés, melyet a minister urhoz intéztem, igen egyszerű és világos volt. Azt kérdeztem, hogy szándékozik-e a ministerium a legközelebb tartott katolikus egyházi congressus által megállapított egyházi önkormányzati szervezetnek részben, vagy egészben foganatosítását megengedni, mielőtt az az országgyűlés jóváhagyása elé terjesztetnék? Ezen kérdésemre alkotmányos szempontból csak egy feleletet várhattam, és ez az, hogy a kormány nem fogja megengedni, miszerint ezen egyház-kormányzati szervezet bármily részben foganatban vétessék, mielőtt az az országgyűlés jóváhagyása alá terjesztetnék.

Ugy látom a minister ur válaszából, hogy ezen feleletet megnyertem. Az igaz, hogy a minister ur nyilatkozatának egy része homályos, jelesül azon része, melyben — ha jól fogtam fel — azt nyilvánította és csakis azt nyilvánította, hogy a megállapított egyházi önkormányzati szervezetről készített munkálat, a mennyiben törvényeinkkel és törvényes szokásainkban gyökerező viszonyokkal ellenkezésben lenne, az országgyűlés elé fog terjesztetni, mert ugy látszhatnék, mintha ezáltal ajtó lenne nyitva hagyva arra, hogy a congressus határozatai, a kérdéses egyházi önkormányzati szervezet, bizonyos részben az országgyűlés jóváhagyásának bekövetkezése előtt is időközben végrehajtsanak, azon részben t. i., melyben némelyek véleménye szerint, ezen egyházi önkormányzati szervezet fenálló törvényeink és törvényes szokásaink keretében is bizonyos részben végrehajthatónak tartatik.

Én ezen aggodalmat nem osztom. Az, hogy a katolikus congressus határozatai némely részben az országgyűlés jóváhagyása nélkül foganatba vétessenek, két módon történhetnék meg: megtörténhetnék akkor, ha pl. Ő Felsege, az egyházi congressus által törvényeinkkel ellenkezőleg, tévesen értelmezett főkegyuri jognál fogva, netalán hivatva érezné magát a katolikus önkormányzati szervezet érdekében, ministereinek meghallgatása, netalán ellenjegyzése nélkül önállóan intézkedni; megtörténhetnék második akkor, ha a kath. egyház illetőleg a katolikus egyházi hierarchia, magas egyházi tekintélyének súlyával saját körében maga kísérletet meg ezen egyház önkormányzati szervezetet némely részben foganatba venni.

Ezen módoknak mindegyike kivihetetlen, lehetetlen. A mi Ő Felsegének önálló intézkedését illeti, sokkal inkább meg vagyok győződve Ő Felsegének alkotmányos érületéről, hűségéről azon esküthöz, melylyel törvényeink épségben tartását isten szabad ege alatt mindnyájunk hallatára megfogadta mintsem, hogy bűnnek ne tartanám feltenni azt, hogy Ő Felsege bármely tárgyban illető minsterének ellenjegyzése nélkül akarjon intézkedni; bűnnek tartanám ezt még akkor is, ha nem lennék viszont meggyőződve a magyar nemzet azon alkotmányos érületéről, mely szerint mindon olyan kísérletet, mely oda lenne irányozva, hogy felséges urunk bármely tárgyban ministereinek ellenjegyzése nélkül rendelkeznek, egyenesen az alkotmány megszegésének fogja nyilvánítani.

A mi a kath. egyház önálló intézkedését illeti, meg kell jegyezmem, hogy itt nem egy valamely bizonyos konkrét esetre vonatkozó, egyszerű, akár kormányzati, akár közigazgatási, akár egyházi intézkedésről van szó, hanem szó van arról, hogy alkotmányos közegeink által egy még eddig nem létezett, egészen új, nagy hatású, szerves organismus illesztessék be, melynek egész összege, agy mint összeállítva van, hazai törvényeinkkel összhangzásban sincs, azokkal ellentétben áll és ellentétben fog állani mindaddig, míg az ide vonatkozó törvények a maga utján a törvényhozás által nem fognak megváltoztatni. Ezen szerves organismusnak egymással szoros összefüggő egyes részei között sem a kath. congressus, sem senki más tetszése szerint nem változhat; nem mondhatja az országgyűlésnek: „erről rendelkezhet, erről nem intézkedhet, ezt én fogom elvégezni”; nem mondhatja ezt senki a törvényhozásnak, mert a törvényhozás féle senki sem

16-án, tehát vasárnap, a bánya nagy társaságában le-sétálunk Livariára, az ottani gr. k. iskola megzem-lélésére, de oda csak az ablakokon kandikálhatunk be. Na nem esuda, hisz vasárnap vala! A tanító, ki később hozzánk feljött, egy tősgyökeres székelvfyu, pedig nem községi iskola!!

Jól beszéli a román nyelvet is és ép ezen tanítja a fiukat, ha vagy egyet megcsiphet. A miket ő tőle halottunk, az nem volt egyéb nyomorúságnál. Ilyen az az autonomia, ha nem tudják, hogy mire való. —

A román földész jobb szível fizet a tanítónak tiz anynyit, ha gyermekét az iskolába járástól föl-menti, mintha tanítja. Nem kell egyéb ehez, csak egy önző tanító, egy szemethunyó esperes és készen van az „autonomia“ vadgyümölése. Ez a nóta azonban nem csak Livariára szól, ilyen formán koresulhattak el székelvfyalvaink is Hunyadmegyében.

Megértvén a tanfelügyelő e tanítótól, hogy tanítványai már föl-tarisznyáltak s ma holnap elszé-losednek a havasokon a juh és kecskepásztorságra, azt az életre való tervet adta neki, hogy vegyen ő is vándorbotot kezeibe és menyjen ki tanyitványai-hoz a hegyekre. Alakítson ott vándor iskolákat s miután e pásztorok úgy is együtt szokták elhenyélni a napokat, vegyüljön ő is közikbe, meséljen, regéljen ott nekik, majd figyelmeztesse, hogy a miket ő tőle hallottak, azokat ő magok is olvashatnák, ha ked-vők volna megtanulni olvasni s így nyerje meg őket a tanulásra.

A tanító nagy örömmel ajánlkozott ezen terv megvalósítására lesz-e sikere? Vederemo. Anynyit tény, hogy ha lelkes vándortanítónk volnának, nyáron át a havasokon sokat megtaníthatnának olvasni, írni és számolni. De az a baj, hogy most még a falukban sincsenek alkalmas tanítók!

Délután a kinstár köszénbányához sétáltunk ki a magyar zsyll partjára, mely az indóháztól gya-log minteg fél óra távolságra esik. Az épületek itt is mind ujak és szilárdak. Egy melegfürdő is készül a bányászok számára. Egy angol fürész gép egyszerre 9 — 12 szál deszkát vág. Valóban remek mű. Csak azt sajnáltuk, hogy vasárnap levén, működését

nem láthattuk. Maga a köszénbánya, vagy ma még csak alagut 6—700 öl hosszu, melyből jobb és balra vonulnak az egyenkörü hatalmas köszénrőtegek. Ezeket ma még csak fölfelé aknázzák, levén így is anynyit köszén quantum satis. Az eddig termelt mennyiség csak csep a tengerből s mint mondják, a köszén mennyiség századokra elég leend. A munkások éjjel nappal felváltva dolgoznak tizmzását s még többet termel 12 óra alatt a szorgalmas munkás melyért 2 frot kap. a szálláson kívül. Temploma s állandó lelkésze még nincs e gyarmatnak, de azért szükségét nem érznek, mert a vasuton azonnal ott terem akár melyik felekezet lelkésze. A gyarmatnak van rendes orvosa, gyógyszerháza és egy teme-tője, melyben már mint egy 80 sírhalom domborul. A mult évi esős időben vasuti munkások között nagy volt a halandóság. Rendőri tekintetben még eddig igen kevés intézkedés van téve.

A megyei ut és a brassói és livareni gyarmat között nagyon primitív, de ezek mind csak idő kér-dések, melyek, hisszük még ez évben, elintéztetnek. Étel, ital árus quantum satis. Az iskola ügy tehát a legégetőbb szükség, mert az ifju nemzedék, enél-kül csavarogva nőne fel az utszákon. De oly férfiu kezeiben, minő a bányanagy, ez ügy is nagyszerűvé fogja kinőni magát, mit szívből óhajunk a gyarmat jövője érdekében. A nők nem járnak a bányába, övök a tisztogatás, sütés, főzés gondja. Nem feled-keznek el emellett fény üzésről sem. Olyan czifrák, mint akár Bukurestben. Nem ártana számukra is kissé több foglalkozás, hanem ez is elfogjóni a gyarmat növeleésével s az iskolák szaporodásával. Szó-val az alap egy hatalmas gyárváros számára, milyent Erdély még nem látott, itt le van téve Lonyai pénz-ügyminiszter e bányát „Deákányának“ s a gyarmatot „Deákgyarmatnak“ kereszteltette, de azért az ő neve valamint a kitiűő banyanagy Veres József hazánkfiáé is meg van itt öröktve.

K o o s F e r e n e z.

D é v a 1871. April 20.

emelkedhetik, hogy a törvényhozás korlátait ő szabja az országgyűlés elé.

Mióta ez ország fenáll, egy egyházi önkormányzat sem létesült ez országban, az országgyűlés előleges jóváhagyása nélkül és mindaddig, míg e hazában, teljes és általános vallászabadság nem lesz, e nélkül nem is létesülhet, épen úgy mint az országgyűlés előleges megegyezése nélkül új vallás nem vétethetik be. Ezen szabály alól kivételt a k. hitfelekezet sem képezhet; nem követelhet a congressus sem, ha őszintén akarja azt, a mit annyiszor hirdetett, hogy nem előnyt, nem kiváltságot kíván a többi hitfelekezetek fölött, hanem egyenjogúságot azokkal. Ha egyenjogúságot kíván a többi hitfelekezetekkel ugyanazon módon, ugyanazon uton tartozik ő is egyházi önkormányzati szervezetét létesíteni, a melyen azt az országban létező többi hitfelekezetek létesítették.

Az igen t. ministerium politikájával több tekintetben egyet nem értek; de egyről meg vagyok győződve, meg vagyok tökéletesen győződve őszinteségéről, nyíltságáról, loyaltásáról. Ezen meggyőződés ellen cselekedném, sőt a ministerium jóhiszeműségét venném kérdésbe, ha kétségeskedni mernék arról, hogy a t. ministerium ily nagy fontosságú, az országot annyira érdeklő tárgyban egész nyíltsággal, egész őszinteséggel, minden mentális rezerváták nélkül akar nyilatkozni.

Mivel erről tökéletesen meg vagyok győződve, határozottan kijelentem, hogy az igen t. miniszter urak válaszát azon értelemben veszem, hogy a kormány, a ministerium, csakugyan nem fogja megengedni, hogy a kath. egyházi congressus határozatai bármely részben foganatba vétesse az országgyűlés előleges jóváhagyása nélkül.

Készakarva mondom, a ministerium nem fogja megengedni, mert ily nagy fontosságú nyilatkozatnál egyes tagjaival az összes ministerium solidaritásban áll, és ha ezen imént említett nézetem az igen t. ministerium részéről ellen nyilatkozattal ez alkalommal meg nem czáfoltatik: e nézetemet tökéletesen bizonyultnak teljes joggal fogom tekintetelni.

Ezen értelemben, e feltevés mellett az igen t. minister ur válaszával, az ügynek jelen stadiumában magamat kielégíthetnek nyilvánítom.

Külföld.

Páris előtt ápril 20-dika óta újra elkecsereedett küzdelem folyik. A harc színhelye Asniéres környékén van. Az ágyudörgés szakadatlanul tart, és általános a vélemény, hogy ez lesz a döntő ütközet. Eddig érkezett hírek szerint a csata változó szerencsével folyik, s a felkelők vesztesége tetemes. A helyzet tarthatatlanná kezd lenni Párisban. Sok nemzetőr nem akar csatába vonulni. A commune minden fegyverképes férfit egész az 55-diki évig fegyver alá szőlített. A spanyol, angol és olasz követések felszólították alattvalóikat, hogy hagyják el Páris. Mindenütt hatalmas torlaszok emeltek, főleg a város északnyugati részén, Montmartre és Belleville városrészekben. Itt várják a kormánycsapatok főtámadását. A Mont-Valérien erőd ágyui még mindig a Maillot-kaput ágyuzzák, mely csak gyengén viszonzza a tüzet. A felkelők a diadali teletjen egy messzehordó üteget szándékoznak elhelyezni, mely a Mont-Valérien erőd tüzét fogja viszonzni. A rombolás és kár rendkívül nagy Páris nyugati városrészeiben, és sok nyugalmas lakó esett már áldozatul a granátzázónak.

Versaillesből azt sürgönyzik, hogy a nagy katonai actio küszöbön áll. Az összes lovasság elhagyta St. Germaint. Ducrot tábornok állítólag 32.000 emberből álló hadsereget hozott magával. A felkelők tegnapi hivatalos közlönye végre beismeri, hogy a kormánycsapatok a Szajna balpartját és Asniérest megszállva tartják.

A commune ápril 19-dikén egy jelentékeny manifestumot bocsátott ki, mely végre körvonalozza a felkelők céljait és kívánságait. E szerint a commune a köztársaság megszilárdítását és az országra nézve teljes községi autonómiát követel. A commune jogai lennének: a községi költségvetés megszavazása, az adók megállapítása, a belső rendőriügy, közoktatás, a községi vagyon kezelése, a tisztviselők szabad megválasztása és még néhány kevésbé jelentékeny jognak gyakorlata. A nyilvános egyesületi jog fölött a commune kizárólag kíván intézkedni. A város biztonsága fölött a nemzetőrség örökönd egyedül, mely önmaga választaná meg főnökeit.

Berlinből megerősítik, hogy a koronaherceg közelebb Sz. Pétervárra fog utazni. Állítólag, már ki is vannak jelölve azon egyének, kik a koronaherceget ez utjában kísérik fogják.

Angliában nagy rokonszenv uralkodik Döllinger ügye iránt s a „Times“ meglepéssel üdvözli a nagytudományú férfit, kinek bátor föllépése nagy mozgalomra adhat még okot.

Rómában nagy tevékenység uralkodik, hogy az oda költözködő miniszteriumok és egyéb kormányhivatalok számára alkalmas helyiségek találassanak. Egyelőre átalakított zárdák fognak e célra igénybe vétetni. Julius 1-től fogva Róma lesz az egyesült olasz királyság hivatalos és tényleges fővárosa.

Az alábbi cikk azon megjegyzéssel küldetett be szerkesztőségünkhez, hogy aztot a „Kronstädter Zeitung“ nem akarta felvenni.

Szerkesztőségünk ezen cikket a beklüdü kívánságára német nyelven a legnagyobb kézséggel közli. —

Herr Redakteur!

In einer Notiz unter den Tagesnachrichten der „Kronstädter Zeitung“ Nr. 65 lese ich folgendes:

„Das deutsche Siegesfest wurde am Samstag abgehalten. Die patriotische Stimmung der zahlreichen Festtheilnehmer aus Stadt und Land wuchs bis zur Begeisterung. Kein Misston trübte die Feier. — An dem Verbrüderungsfest bei der Sonne hat eine grosse Menschenmasse Antheil genommen. —

Ohne mich in weitere Details einzulassen, frage ich das geehrte Publicum, ob bei einem sächsischen Siegesfeste zu Ehren der deutsch-preussischen Waffen in unserem theueren Vaterlande die dort angeführte patriotische Stimmung nicht eine schreiende Ironie sei, indem mit dem heiligen Namen des Vaterlandes hier offenbar Unfug getrieben wird. — Ich überlasse es der öffentlichen Meinung, zu entscheiden, ob die patriotische Stimmung nicht vielmehr dem Verbrüderungsfeste bei der Sonne als schönstes und daher wahres Atribut beigefügt werden kann, als einem sächsischen Siegesfeste.

Was den ironischen Ausdruck, dass bei der Sonne eine grosse „Menschenmasse“ Antheil genommen hat anbelangt, frage ich, ob die romänische und ungarische Intelligenz, der romänische und magyarische Handels- und Gewerbestand Kronstadt's, sowie auch zahlreiche, geehrte und hochangestellte Gäste aus Háromszék, sowie auch ein sehr grosser Theil der k. k. Offiziere der Garnison, die dem Verbrüderungsfeste bei der Sonne beigewohnt haben, in ihrer Imagination auf einem niedrigeren Niveau stehen, als Ihre beim Siegesfeste aus Stadt und Land sogenannten Festtheilnehmer? um mit dem im Gegensatze ironischen Ausdruck „Menschenmasse“ benamset zu werden.

Diese Erklärung bin ich verpflichtet Ihnen mitzutheilen, mit der Bitte, dieses in erster Nr. Ihres geehrten Blattes zu publiziren.

Hochachtungsvoll

Diamandi J. Manole.

Kronstadt, 25. April 1871.

Legujabb.

Páris apr. 22. A sz.-dénisi pályaudvarban a szolgálatot ma francia rendőrök látták el. A versaillesi kormány ma 500 millió frankot fizetett le Poroszországnak, mely katonáit a párisi északi erődökből még ma kivonja.

A felkelő csapatok panaszkodnak a rendetlen vezénylet, a gyógy- és élelmiszerek hiánya miatt.

A commune motozást tartott a gáztársulat irodájában s ott két millió frankot foglalt le.

Bécs, apr. 23. A május végével itt egybegyűlendő ultramontanfeudal osztrák pártgyűlésnek programja: új alkotmányozás feletti tanácskozás az október diploma alapján, a „landtagok“ választásának a delegatiókba a Magyarországgal kiegyezés megsértése nélkül.

Versailles, ápril 23. A versaillesi csapatok tegnap megszállották Sharendon és Double erődöket.

Pétervár, ápril 23. A külföldi lapoknak a czár Kissingenbe Karlsbadba, Konstantinápolyba, Jeruzsálembe leendő utazásáról szóló hírek koholmányok. — Az oraniai hg. házassági ügyben ide jó.

Versailles, ápril 22. A kormány 48 óra óta nem intézett körsürgönyt a pre-

fetekhez, miből itt azt következtetik, hogy Mac-Mahon döntő ütközetre készül.

Versailles, ápril 23. Cherbourg-ból jelentik, hogy a „Calvados“ hddihajó 585, a „Garonne“ 1539, a Dordogne 649, a Durunce 867 francia hadifogolylyal tért meg a német partokról s a megérkezettek mindnyájan Versaillesba kívánnak vezetetni. —

A „Nemere“ eredeti táviratai.

Feladatott Pesten 27-án d. u. 8 óra.
Erkezett 27-án 11 óra.

A huszonötös bizottmány holnap előterjesztendi a háznak indítványát bíróságok a szék helyét illetőleg. — Moltke a nyáron krápinában horvátországban használandja a gyógyfürdöket, berlini hírek szerint oroszországban zokonytették Grocholsky kineveztetését, hir szerint a poroszcsászár a bécsi kormányt felszólította, hogy kezdeményezné a Pápa világi hatalma helyreállítását.

V e g y e s.

(A színházi bérlet második fele.)
Mintán az első 10. bérleti előadás Május 4-én Csö-törtökön este lejár, — s már vasárnap, Május 7-én a második fele: az az bérlet 11-ik szám kezdődik — tehát még a 10 előadásra mély tisztelettel kérem fel a nagyérdemű közönség becses és hazafias pártfogását ez utolsó bérletre.

Helyárak: emeleti és földszinti körszék 6 ft.
— Emeleti és földszinti zártzék 5 ft.

Mely kérésem mellett maradok a Bracsói t. cz. nagyérdemű kyzönségnek alázatos tisztelőjük

Györfly Antal,

magyar szinigazgató.

(A szombat-vasárnap és keddi előadások czimeit)

Szombaton, ápril 29-én bérlet 7-ik szám: „DEBORAH“. Népdrama 4 felvonás. — Mosenthal után Somolky.

Vasárnap, ápril 30-án bérlet 8-ik szám: „A RAB.“ Eredeti népszimű dalokkal 3 felvonásban, írta Szigligeti.

Kedden, május 2-án bérlet 9-ik szám: „A GYÖNGÉDROKONOK“. Családi életből merített, jeles francia vigjáték 3 felvonásban, fordította Radnotfay Samuel.

(Figyelmeztetés.) Györfly szinigazgató ur, ki társulatával két hét óta körünkben van, s kit magyar polgártársaink dicséretére, az ipar csökkenése daczára nagy pártolásban részeltetnek, figyelmeztetjük e becses lap 31-ik számában mondottakra, „hogy a darabok előadásánál a korra, valamint az etiketere több figyelmet fordítsanak“ s magyar polgártársaink áldozatkészségükkel vissza ne éljenek, s a bérletben lehetőleg jó s újabb darabokat adjanak. —

Tovább kérjük Györflyt, örvendeztessen többször a szinpadoni becses megjelenésével; szóval, ha önnök töllünk pártolást kívánnak s várnak, mi is óhajjuk, hogy oly darabokat adjanak elő, melyek nekünk élvezetet szerezzenek s ez önnöktől függ, csak egy kis jó tanulás s az egyéb magától jön.

Végre ajánljuk az igazgató urnak a zenészekkel egy szerződni, hogy ezután távozásukkal az előadást ne zavarják. *) Több bérlet nevében M.—i.

*) Ezen „Figyelmeztetés“ több tekintéljes aláírással ellátva küldetett be hozzánk. Szerk.

Bécsi börze április 27-án. Brassói pénzárak ap. 27-án

Pénznemek.		Pénznemek.	
Arany	5. 91	Arany	5. 89
Napoleon'or	9. 92½	Napoleon'or	9. 96
Ezüst	122. —	Magyar 20 franc	9. 96
Magyar földt. herm.	79. 90	Ezüst huszas	— 42
Erdélyi „	74. 75	Tallér	2. 40
Banati „	77. —	Török lira	11. 35

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos: Kenyeres Adolf.

Alólirt ezennel tisztelettel jelenti a t. cz. közönségnek, hogy a jövő hó, az az **Május elsőjétől** kezdve

tanító és nevelő-intézetében

82 1—3

magyar, német, román és francia

nyelveken kívül a növendékek oktatást nyerhetnek az örmény, uj-görög és olasz nyelvekben is.

SPITZER ADOLF

egy felsőbb helyt engedélyezett kereskedelmi-tanító és nevelő-intézetnek tulajdonosa és igazgatója Brassóban.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

74 Eladó ház.

A Bolonyába mesterutzában a 203 szám alatt fekvő lakház mely áll 3 szobából, 1 konyhából és kamarából, udvarának terjedelme 144 □ öl és azon van istálló, csűr és egy nagyszekérszín; szabadkézből eladó.

3—3

Értekezni lehet a szerkesztőségnél.

A Nr. 1 czimű szalodában

a tisztelt közönség használatára áll 30 csinoson és tisztán butorozott szoba, egy díszes terem és kávéház, valamint kitünő szépségű kerti helyiség; legfinomabb kül és belföldi borok, különböző serek, pontos szolgálat és mérsékelt étel árak.

Szobák ára 80 kr., fel legfennebb 1 forint 50 kr.

Fentebbiek ajánlata mellett biztosítom a tisztelt közönséget miszerint minden igyekezetem abban fog öszpontosulni, hogy tisztelt vendégeim teljes meglegedését kiérdemeljem.

(81) 3—5

Brassó tavasz elő 1871.

Wanke János,

vendéglős és a Nr. 1 szálloda hasznóbérlője.

Sz. 1168 t. 1871.

Pályázati hirdetmény.

A főméltóságú m. kir. igazságügyministeriumnak idei Január hava 21-ről mult évi 22.969 szám alatt kelt magos rendelete folytán, ezennel felhivatnak mind azok, kik a három és törvényesen egyesült Miklosvárszékek törvényhatósága területén Sepsiszent-Györgyön évi 800 frt. fizetéssel rendszeresített telekkönyv vezetői állomást elnyerni óhajtják, szakképzettség, tanulmány és eddig viselt hivatalukról kiállított bizonyítványokkal felszerelt szabályszerű folyamodványukat ezen szék tisztségéhez folyó év május hó 1-ig beadni.

A jogi tanulmányok és telekkönyvi vizsgát jó sikerrel letett pályázók a kinevezésnél elsőbbségben részesülnek.

S.-Szt.-Györgyön 1871 évi ápril hó 20.

Háromszék tisztsége.

szám 3307. 1871.

(83)

Árlejtési hirdetmény.

A Kézdi-Vásárhelyi tekintetes magyar királyi adóhivatalnak folyó Aprilis hava 19-én 728 szám alatt kelt megkeresése folytán, ezennel közhírré tétetik, miszerint a Kézdi-Vásárhelyi kerületben hátralékban levő adóért és egyenes illétekért lefoglalt ingóságok, a helybeli piacon, esőtörtökön folyó hó 27-én esetlegesen pénteken folyó hó 28-án és esmét esőtörtökön Május 4-én

80 2—3

és pénteken Május 5-én délelőtti 9 órától déltáni 4 óráig, a fennevezett tekintetes adóhivatal kiküldötje által, nyilvános árverzés útján többet ígérőknek, elfognak adatni.

Brassó 1871. Aprilis 24-ike

A város és vidék tanácsa.

Jelen idényre

divatárak-, vászon-, butorszövet- és szőnyeg-raktárunkkal ajánljuk a legnagyobb választékban

PAPIR-KÁRPTAINKAT

(Papier-Tapeten)

és színes ablak-redőket a legolcsóbb árakon.

Fischer J. L. és fia,

78 3—6 Pesten, bécsi-utca 2-dik szám.